
AZ ÖRÖK FAGOTTOS
VÁLOGATÁS A 90 ÉVE SZÜLETETT ÉS TAVALY ELHUNYT
OROMSZEGI OTTÓ FAGOTTMŰVÉSZ-TANÁR, PEDAGÓGIAI
MŰVEK SZERZŐJE ÉS KÖLTŐ MUNKÁIBÓL

I.

Madarassy István: Az örök fagottos

Negyvenkét éve léptem ki ezen daloló intézmény falai közül, amelynek hatásaként kiszabadultak zenei génjeim csakis a muzsika feltétlen szolgálatára.

Szeretem az Alma Materemet, mint gondolataim megtermékenyítőjét, amely rávezetett a beleézés (az intuíció) gyakorlatára. Szinte nincs oly ötletem, melyben ennek ne lenne nagy szerepe. Oly sok hatalmas tehetségű tanárom volt e falak között, s mindegyiküktől épültem, sőt bátorodtam még évtizedek múltán is. Közismert, hogy minden huza-vona miatti lelassulás (egyhelyben topogás) hamar elavulttá teheti az eddig követett (alkalmazott) metodikai rendet. A folyamatos továbblépés érdeke nem tűr gátakat, önző presztízst, egyéni érdekeket. Örülök, hogy nem mutogattam senkire sem, hisz aki nem képes az alkotómunkára, az arról nem is tehet. De mindig kikérhettem volna magamnak,

hogy hagyjanak dolgozni! Ezt sem tettem! Az Alma Materem nagyon szigorú zenei elkötelezettségre (hűségre) tanított, melyben nincs helye semmiféle haragnak, mely csak rongálhatja az emberi stílust is.

Azonban itt áll most előttünk egy kérlelhetetlen muzsikus, egy remek anyagból „gyúrt” örök fagottos, Madarassy István művész úr jókedvű alkotása, és egyébként egyúttal az én hálateli ajándékom ez intézménynek, mely jelképe kell hogy legyen a szorgalomnak, a zenei hűségnek, egyben a zenei örökkévalóságnak. Ez a bronz „kolléga” sem fogja abbahagyni a dolgát, s időtlen-időig hirdetheti is, hogy csak a valamiből lesz valami! – 1895 körül kezdődött el a felsőfokú fagottos-képzés a Zeneakadémián, de már a Liszt Ferenc által vezényelt pesti zenekarban működött ismert fagottos 1857-67 között, ki a Nagy Mester egyik oratóriumában játszott, egy fennmaradt rézkarc bizonyítéka szerint.

Üdv, áldás és dicséret illesse a mi Liszt Ferencünk zsenije által megtermékenyített, világhírű magyar zenei intézményt, a mi közös Alma Materünket, s tartsa is fenn a világban a Zene lelket, szellemet, műveltséget

(Részlet **Oromszegi Ottó** szoboravatójából, amely 2002. május 24-én a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem III. emeletén hangzott el Madarassy István ötvös- és szobrászművész „Az örök fagottos” című alkotásának avatásán. A megnyitóbeszédet Falvai Sándor mondta, közreműködött Ambrózy Attila fagottművész, aki Oromszegi Ottó Meditation és Allegro giocoso című művét szólaltatta meg)

(A 127 éves Alma Mater köszöntése. Parlando, 2002/4. szám)

II.

Élete és munkássága

[Elhunyt oromszegi ottó fagottművész-tanár ... – Parlando \(2019/4.\)](#)

III.

Tanulmányok

1.

A FAGOTT JÁTÉK PROBLÉMÁI A LÁMPALÁZ LEKÜZDÉSE

A Parlando 1964. évi 2. számában Sztankay Lajos lámpalázzról szóló tanulmánya egészen közelről érintett, hiszen a mi praxisunkban, tanárnak és növendéknek – alkalomadtán – egyaránt nagy szüksége lehet önfegyelemre. E kérdéssel közülünk – tudomásom szerint – senki sem foglalkozik, ebből eredően, bevált gyakorlati módszerek híján lehetetlen a rászoruló tanulók között „ideggyógyász” tevékenységet folytatni. Pedig emiatt azok hasonlóképpen magukra maradnak, mint kényes problémáikkal a serdülőkorú gyermekek. Nem egy kollégám és tanítványom panaszolta már *e pedagógiai fontosságú kérdés megoldásának hiányát* – segítő tanácsot kérve. A növendék mindenesetre fél, illetve szégyelli bevallani „bátortalanságát”, de talán – mondjuk meg a valósághoz hűen – a tanár is restelli közölni tanítványaival, hogy bizony a szakmai rutin sem menti meg a szólistát a kínzó izgalmaktól. Valahogy erről még beszélni sem illik. *Így kényes ügyé, tekintélykérdéssé ferdül e felszínre sem jutható probléma, ahelyett, hogy őszintén feltárulva megoldódna általunk.*

A drukkolás már az órákon kezdődik, a tanár előtti gyakorlati beszámolóknál. Többször hallottam izgulós játékosokkal csúfolódva viccelni. *Ezzel nem segítenek rajtuk!* Példaként említem, hogy vannak olyan tanárok, *akik lámpaláz ellen káposztafejeknek nézetik a hallgatóságot a növendékekkel! Ezt az egy „gyógyszert” ajánlják.* Vajon miképpen áll arányban a „gyógyszer” a jelenséggel, mely sokszor legyőzhetetlenül hatalmas fékezőerőkből, effektusokból tevődik össze?

A szorongás – járulékos tüneteivel együtt – *nem szégyellni való emberi gyengeség*, hanem a produkálásnál jelző-védekező szerepű, *általános és fontos pszichomechanikus jelenség*. Kellemetlen hatású működése bizonyos idő múlva alábbhagy, majd alkalomadtán újból erősödik, de el nem múlik soha! *Lokalizálásának egy-két módja viszont a birtokunkban van.* Érdemes jobban a mélyére nézni e dolognak. Próbáljunk segítséget találni és ajánlani ez ügyben.

Az úgynevezett lámpalázat (vagy orvosi nyelven: várakozási neurózist) a szorongás és félelem jellemzi, mely a személyiség és a külvilág közötti viszony változásainál lép fel; tehát pl. olyankor, amikor az egyén valamilyen esemény bekövetkezte (vizsga, szereplés, szólózás) előtt áll. A szorongás és félelem

pszichés tüneteit az agykéreggel való bonyolult összeköttetések révén testi tünetek is kísérik, pl.: kipirulás, szívdobogás, remegés, izzadás, légzésgyorsulás, vérnyomás emelkedés stb. Ez a stressz-hatás. A lámpaláz erőssége és tartóssága az egyén idegrendszeri alkatának, sajátosságainak függvénye. A kevés önbizalommal rendelkező, kétkedő, szorongó muzsikuskok lámpaláza még a technikai biztonság esetén sem szűnik meg teljesen, és gyakran válik tehetségük kibontakozásának akadályává is. Az ilyen idegrendszerű egyének különböző gyógyszereken, nyugtatókon kívül gyakran fordulnak az alkoholhoz, mint gátláscsökkentő szerhez, melynek később rabjává is válhatnak.

A lámpaláz leküzdésében a nagy elméleti és gyakorlati tudáson kívül lényeges szerepe van az autoszuggesztióknak is. Pavlov szerint a szuggesztió és autoszuggesztió lényege a nagyagykéreg izgalmi góca, amely körül kiterjedt gátlás keletkezik. Az izgalmi gócot külső (pl.: szó-inger) és belső ingerek (a figyelem szándékos elterelésére irányuló, bármilyen törekvés) egyformán előidézhetik. E külső, illetve belső ingerek által kiváltott izgalmi pont a nagyagykéregben erős gátlást vált ki annak egész területen, és ezzel kizárja más jelenlevő ingerek (pl.: szereplés okozta feszültség, félelem) hatásának lehetőségét.

Ideggyógyász szakorvosok (többek között dr. Egerváry Ottó őrnagy, idegsebész) igazolása szerint a fentiekkel megmagyarázható e cikk szerzője által tapasztalt, kidolgozott, és évtizede teljes sikerrel felhasznált azon jelenség, hogy *néhány mély belélegzéssel a szereplés, illetve szólóállások előtti lámpaláz pszichés és testi tünetei nála – és ajánlatára többeknél is – csökkenthetők, illetve teljesen megszüntethetők! Ugyanis az akaratlagos, mély légvételekre irányított figyelem a fenti mechanizmus szerint az agykéregben izgalmi pontot hoz létre, mely más jelenlevő – ez esetben kellemetlen – ingereket kiolt.*

Nevezzük az ajánlott gyakorlatot – jellemzően – „koncentrált légzésnek”. Megvalósításának lényege: kényes szólóhangok, szólóállások indítása előtt pontosan időzítve – *orron keresztül, lassan, tágított orrcimpákkal, a bordaizomzat tudatos oldalirányú széthúzásával (és feszesen tartásával) a tüdő felső részébe egyszer-kétszer átható, teljes levegőmennyiséget szívni. Utána orron-szájon lassan kiengedni.* Arra kell figyelni, hogy ne a szédülésig töltse feszesre a levegő a felső tüdőszárnyakat (az alsókat pedig egyáltalán ne töltse meg), és figyelem-összpontosítva – jógalégzésszerűen – érezze és élvezze a játékos a levegő betódulását. *Csak erre koncentrálni! Nagy felüdülést okoz!* Ezt előidézve jelenik meg az agykéregben az az izgalmi pont, amely a szorongás

miatt jelenlevő kellemetlen ingereket kioltja. Úgy érezni, hogy még a szívdobbanások hirtelen fellépő szaporasága is csökken.

A megelőző levegőelégtelenség az izgalom miatti felületes légcserékkel, a renyhe légzőműködéssel magyarázható. Ezen állapot miatt kell a tökéletlen, apró légvételeket – fúvás közben – időnként *alapos, teljes levegőcserével felváltani, hogy az agy oxigénellátása biztosítva legyen.* (Idegesség, hányinger elhárítása érdekében is orvosi javaslat a mélylégzés; valamint sportolók figyelem-összpontosítása közben is tapasztalható.) Felületes légzéskor jóformán csak a tüdő alsó lebenyei telítődnek meg, a felső részekben pedig pangás lép fel.

A „koncentrált légzés” művelete viszont a felső tüdő igénybevételére irányul. Mivel e gyakorlat jó hatása rövid ideig tart, ezért a szólóállások kisebb szüneteiben (az újabb nekiindulások előtt) meg kell ismételni azt. Önerőből, különösen a kényes helyzetű hangok piano indításához nehéz összeszedettséget nyerni. A gyakorlat sikerének jele (próbája) az eredményes hatás tapasztalásán kívül, *az ásítás megjelenése, vagy legalábbis tüneteinek érzete.*

Játék közben a fagottista (de bármely fúvós) egész „valúja” állandóan teljes kontaktusban van a nádon (nyelven, szájon) keresztül a hangszerével. Ennél fogva izgalmi állapotban – esetleg a kiszáradó száj gondjaival is tetézve – kárt szenvedhetnek a zenéléssel kapcsolatos technikai folyamatok.

Természetesen a fentiekben leírthoz hasonló mechanizmussal magyarázható minden egyéb, autoszugesztióként ható „egyéni módszer” is, és alkalmas lehet a fokozott mértékben jelentkező lámpaláz kellemetlen tüneteinek csökkentésére, illetve megszüntetésére. (Pl.: maximális felkészülésből eredő önbizalom, szívós akaraterő, kötelező presztízsvédelem, bármiféle külső, vagy önbuzdítás, bátorítás.)

Meg kell még jegyezni, hogy a lámpalázat kísérő ún. stressz-hatás, ha az nem nagyfokú, akkor a teljesítményre kedvező lehet. De kedvezőtlen is, ha az túlságosan erős, mert mind a pszichés, mind a fizikai teljesítőképeség tartalék erejét túlzottan kimeríti. Pl.: nagyon fárasztó próbák következményeként nem várt, nagysikerű koncert, szólóest, ami után – ennek reakciójaképpen – nagyfokú kimerülés, letörés, álmatlanság állhat elő.

Nem érdem, ha valaki abszolút közönyével kérkedik! Az érzelmi-izgalmi állapot hőfoka minden produkción lemérhető a muzikális hallgató absztrakciós érzékenysége által. Érzések nélkül még reprodukálni sem lehet, nemhogy

újraalkotni. Kereken visszautasítandó a „kenyérért-dohányért” muzsikálás minden művészet nélküli megnyilvánulása.

Mindent egybevetve figyelmeztetésül álljon: *csodát ne várjunk!* Technikai fogyatékoságok, túlfeszített, vagy eléggé fel nem készített ansatz, pillanatnyi indiszpozíció, fényelégtelenség, éhségérzet, elégtelen fizikai-szellemi kondíció, kíméletlen dirigens, rossz hangulatú tanár, idegi és más betegségek hibás játszásra készíthetnek; de ha ezekkel nagyjából rendben vagyunk, *a legfőbb bajokozót, a lámpalázat képesek vagyunk semlegesíteni.*

Lehetséges, hogy szélesebb körben – több ok miatt – esetleg nehezen fog elterjedni a „koncentrált légzés” módszere. (Elsősorban fúvósoknak és énekeseknek javaslom.) Mindenesetre ezzel egy középponti probléma legyőzéséhez szeretnék – hosszú ideje eredményes – tapasztalati megfigyeléseimmel szolgálni.

Végül még úgy érzem, ajánlatos közölnöm: a gyakorlat lényege egy általánosan, sok éve ismert, és a fentiekben is közölt pavlovi definícióval magyarázható, melyet – tudomásom szerint – ezelőtt még senki sem vonatkoztatott e „speciális” légzésekre. *Tehát: nem a tudományos tétel kifejtését tartom a sajátomnak, hanem csak – az összefüggések felismerése révén – a vonatkoztatását!* S ez nem befolyásolja a használati értékét. A szükséges bizonyító erő éppen abban rejlik, hogy e hasznos jelenséget a tudomány magyarázza meg számunkra, és hogy *már van eredményesen gyakorló tábora is.*

Parlando 1964/12., 23.-25. p.

2.

OROMSZEGI OTTÓ

CK MESTER SOPRONI BASSZUS-POMMERÉNEK LEÍRÁSA ÉS....

[Soproni szemle 20. évf. 2. sz. \(1966.\) - EPA](#)

164-169 old.

IV.

Költemények kötetekből

MUZSIKUS SZERELMI VALLOMÁS

Mohón vágyom gondolataidra,
mikor általad zenéről hallhatok,
s varászfuvola gerjeszti szívem
lelkesültté, ha fülemben ér dalod.

Boldog s büszke, ki ily megalégedett,
ám aggódom, meddig tart e varázs;
mással ne oszd magad, csakis enyém légy
kincsem, zeném, – nem birtokolhat más.

Személyiséged teljesen betölt;
azonos célú ember és művész
itt e Földön megéli a Mennyet,
ha célja a szeretet és túrás.

Szükségtelen a krózsusi vagyon,
ha a Kedvesedért rajongsz – nagyon.

REGÉNYES FELKÉSZÜLÉS

Csehimindszent nem csak hercegprímást
adott hazánknak, de nekem is jutott
marhalegelőjéből kicsike.

Ott tanultam meg Mozart fagottművét.

Nyaralhattam, s kellemest a hasznossal
kapcsolva – koncertemre készültem.

Tehén kolompolt – s bőgött kíséretet –
farkcsapoásokkal – minden tételhez.

Padom nagy fatönk volt. Gőték úsztak
a kristályvizű patakban; egy „szem”
árnyék sem zavarta barnulásom,
de a memorizálást fékezte.

A diplomakoncert mégis sikerült!
Az napon a Nap felhők fölé szorult.

Na, és tehetségem is előtoltult.

PESTI A MÁV-FILHARMONIKUSOKNÁL
(Rubányi Vilmosra emlékezve)

Debrecenben volt öt álomszép évem
Vili bácsi rangos együttesében.
Muzsikusként Ő volt első Mesterem,
Kinek szavát, kezét áhítva lestem.

Opera-, szimfónia szólt s kíséret, -
szinte mennybe vitt fel egy-egy dicséret,
majd meg is jött a kritika szép szava:
„lám, mily eminens a vidék színpada!”

Ám Debrecenben volt öt rút évem is,
kínozott a többoldali nemezis:
„pestiek, ti menjetek csak mind haza,
aratni van markunkban elég kasza!”

És mi bánattal elhagytuk székünket;
AZÓTA SEM VOLT OTT „TELI SZÉRŰSKERT!”

*„A hegyet nem völgye, hanem csúcsa
magasságával mérjük.)*
(Ism. szerző)

NYUGATOT TANÍTVÁ

(Arthur Grossman vendéglátómnak)

Vendégtanár voltam az Újvilágban.
Tíz éve már, hogy e hatalmas élmény
rámszakadt. Seattle és North Caroline

nem tagadhatjátok: volt ott egy magyar!

Témáim már ismertek voltak náluk;
s újdonságaim színe-javát vittem.
Miért, hogy nem mennék ez útra többé?!
Grossman úr sejti: a sznobot megvetem!

Szakirodalmamat – amely nem levés –
az egész világsikerrel használja,
de „szépek s okosak” csak ők lehetnek:
hisz „van Heckel-fagottjuk és lemezük!”

Szegény kis Champolion, mily „nagy kár,” hogy
megfejtette a hieroglifákat!?

Minek is fény a sötét Egyiptomba?!

*„A küllők teszik a kereket, és nem a hézagok –
a küllők között. – Nemde?!*
(Egy moralista)

BÁRDOS LAJOS - ÉS AZ ÚJ SZÓZAT

(melyhez beleegyezését adta 1983. okt. 6.-án a lakásán)

A zene nyolcvannégyéves Nagy Öregje –
saját otthonában fogadva, őszintén
s tettekrelesen járult hozzá a SZÓZAT-nak
általam való átigazításához!

Célom volt, hogy a magyar nép végre saját

birtokba vehesse hőn szeretett dalát.

Közel négy óra alatt eldőlt a nagy ügy:

Vörösmarty- és Egressy Béni műve,

a dörgedelmes hangzású *magyar SZÓZAT*

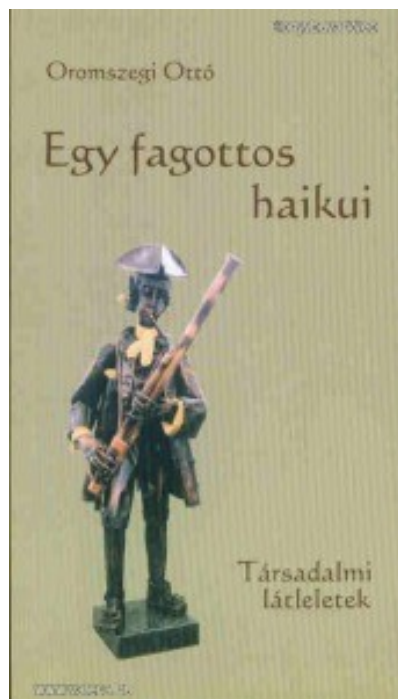
közkinccsé válhat a jövő századokra!

Bárdos Lajos zeneszerzővel, a zene

e páratlan humanistájával való

személyes találkozás megfoghatatlan

varázsa – örökbecsű élményem marad!

Egy fagottos haikui: társadalmi láttelek, [Budapest], Papyrus Book, 2009, 143 oldal) c. kötetből:

Szú furkál bennem:
dicséretért mért kéne
pokolra mennem?

Sírj kerek harang
Quasomodo lelkében
bósz harag kereng.

Rút Lidi néni,
pompás virágaidat
be jó volt nézni.

Őszintén mondom:
igyuk sikereidre
legóbb óborom!

Gömbvillám oson,
közelít, majd melléd ül
a villamoson.

Azt hihettük, hogy
mi próbálunk egy művet,
és nem az minket.

Jóllakott bolha
egy hangjegy mellé ugrott.
Pál lejátszotta.

Cica dorombol.
Simogatja öreg kéz,
s szelíden karmol.

Pliniust látni
nem akarta a Vezuv.
Ő volt kíváncsi!

Képtelen kérdés:
szentgyörgyhegyi bazaltok
orgonáltak még?

Engedelmesen
apróz életnek valót
a vízimalom.

Csak vizet ittam
halra; az is szerette
azt mindhalálíg.

*

JÖJJ KIKELET!

a megbocsátó Menny nem vonta meg eleddig sem
a kegyét egyetlen elhanyagolt lélektől sem
mert a lélek kihajthat akár évtizedek múltán is
hogy hangját elnyomta a bűn terhe – az élet
sokszor tisztességtelen alkuja – de a lélek (mint-egy)
a test fénix-madara támad és feltámadhat
elnyomottságából
hallgass a lelkedre – csak *AZ* örök benned –
nélküle nincs KIKELET